

Fonaments i Anàlisi Científica de la Medicina Complementària 2015/2016

Codi: 103530

Crèdits: 3

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2502442 Medicina	OT	2	2
2502442 Medicina	OT	3	0
2502442 Medicina	OT	4	0
2502442 Medicina	OT	5	0
2502442 Medicina	OT	6	0

Professor de contacte

Nom: Ishar Dalmau Santamaría

Correu electrònic: Ishar.Dalmau@uab.cat

Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Grup íntegre en anglès: No

Grup íntegre en català: Sí

Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No hi ha prerequisits oficials.

L'assignatura optativa és de segon curs i s'imparteix durant el segon semestre, període en què s'hauran adquirit els coneixements bàsics d'histologia, anatomia i fisiologia que permetran una completa comprensió dels temes que es tracten en aquesta assignatura.

Objectius

L'assignatura optativa proporciona els coneixements bàsics necessaris per conèixer i analitzar des de la rigurositat científica els fonaments de la medicina complementària i la seva base científica.

Els objectius generals de l'assignatura són:

- Conèixer i comprendre l'evidència científica i els mecanismes d'acció de la medicina complementària mitjançant l'anàlisi rigorós i crític del mètode científic a través de les estudis realitzats en recerca bàsica i recerca clínica.
- Conèixer els fonaments generals de les diferents tècniques i teràpies de la medicina complementària segons la classificació del NCCAM-NIH (National Center for Complementary and Alternative Medicine-National Institute of Health, USA).
- Conèixer i entendre la medicina integrativa.

Competències

Medicina

- Assumir el seu paper en les accions de prevenció i protecció davant malalties, lesions o accidents i manteniment i promoció de la salut, tant a nivell individual com comunitari

- Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.
- Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
- Demostrar que comprèn els fonaments d'acció, indicacions, eficàcia i relació benefici-risc de les intervencions terapèutiques, basant-se en l'evidència científica disponible
- Demostrar que comprèn la importància i les limitacions del pensament científic en l'estudi, la prevenció i el maneig de les malalties
- Demostrar que comprèn les ciències bàsiques i els principis en els que es fonamenten
- Demostrar que comprèn les manifestacions de la malaltia sobre l'estructura i funció del cos humà
- Demostrar que comprèn les metodologies estadístiques bàsiques emprades en els estudis biomèdics i clínics i utilitzar les eines d'anàlisi de la tecnologia computacional moderna
- Demostrar que coneix els fonaments històrics de la salut, la malaltia i la professió mèdica
- Demostrar que es coneix adequadament la llengua anglesa, tant oralment com per escrit, per poder comunicar-se científicament i professionalment amb eficàcia.
- Desenvolupar la pràctica professional amb respecte a l'autonomia del pacient, a les seves creences i cultura, amb respecte a altres professionals de la salut, demostrant habilitats de treball en equip
- Dissenyar i gestionar programes i projectes en l'àmbit de la salut
- Ensenyar i comunicar a altres col·lectius professionals els coneixements i les tècniques apreses.
- Establir el diagnòstic, pronòstic i tractament sustentant les decisions amb la millor evidència possible i un enfocament multidisciplinari basat en les necessitats del pacient i que impliqui tots els membres de l'equip de salut, així com l'entorn familiar i social
- Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
- Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
- Obtenir i utilitzar dades epidemiològiques i valorar les tendències i riscos per a la presa de decisions sobre salut
- Raonar i prendre decisions en situacions de conflicte de tipus ètic, religiós, cultural, legal i professional, incloent aquells que són deguts a restriccions de caràcter econòmic, a la comercialització de la cura de salut i als avanços científics
- Reconèixer com a valors professionals l'excel·lència, l'altruisme, el sentit del deure, la compassió, l'empatia, la honradesa, la integritat i el compromís amb els mètodes científics
- Reconèixer el seu paper en equips multiprofessionals, assumint el lideratge quan sigui apropiat, tant per al subministrament de cures de la salut, com en les intervencions per a la promoció de la salut
- Reconèixer els determinants de la salut de la població, tant els genètics com els dependents del sexe, l'estil de vida, la demografia, els factors ambientals, socials, econòmics, psicològics i culturals
- Reconèixer els elements essencials de la professió mèdica com a resultat d'un procés evolutiu, científic i sociocultural, incloent els principis ètics, les responsabilitats legals i l'exercici professional centrat en el pacient
- Reconèixer les pròpies limitacions i admetre les opinions d'altres companys sanitaris per poder modificar, si és necessari, la pròpia opinió inicial
- Tenir cura dels pacients, la família i la comunitat d'una manera efectiva i eficient, d'acord amb els principis deontològics, amb especial èmfasi en la promoció de la salut i prevenció de les malalties, formant part d'equips multidisciplinaris
- Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
- Valorar críticament i utilitzar les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar la informació científica i sanitària

Resultats d'aprenentatge

1. Acceptar altres punts de vista (de professorat, companys, etc.) per que fa al problema o tema que s'estigui tractant.
2. Aplicar el mètode científic a les medicines alternatives
3. Argumentar la relació entre psicologia i sistema immunològic.
4. Avaluar la metodologia científica adequada per a un treball biomèdic
5. Comunicar-se de manera clara, tant oral com escrita, amb altres professionals i amb els mitjans de comunicació.

6. Conèixer els fonaments generals de la medicina integrativa o medicina integradora (integrative medicine).
7. Conèixer els fonaments generals de la medicina no convencional: sistemes mèdics alternatius, intervencions ment-cos, tractaments basats en la biologia, mètodes de manipulació i basats en el cos i teràpies energètiques.
8. Conèixer els principals beneficis i els riscos de la medicina no convencional: sistemes mèdics alternatius, intervencions ment-cos, tractaments basats en la biologia, mètodes de manipulació i basats en el cos i teràpies energètiques.
9. Conèixer els principals mecanismes d'acció de la medicina no convencional: sistemes mèdics alternatius, intervencions ment-cos, tractaments basats en la biologia, mètodes de manipulació i basats en el cos i teràpies energètiques.
10. Conèixer els principis de l'homeopatia, acupuntura i fitoteràpia
11. Conèixer les bones pràctiques científiques i identificar el frau científic
12. Coordinar-se amb el metge responsable del tractament bàsic.
13. Deduir coneixement concret a partir de resultats experimentals
14. Demostrar, en l'activitat professional, un punt de vista crític, creatiu i orientat a la recerca.
15. Demostrar que es coneix adequadament la llengua anglesa, tant oralment com per escrit, per poder comunicar-se científicament i professionalment amb eficàcia.
16. Descriure el concepte de risc-benefici en terapèutica mèdica.
17. Descriure els fonaments històrics de les professions sanitàries en la perspectiva del pluralisme mèdic.
18. Descriure els principals tipus de medicines alternatives
19. Descriure els principis de nous paradigmes científics per a la comprensió dels fonaments generals i els mecanismes d'acció de la medicina no convencional (medicina alternativa, medicina complementària)
20. Descriure la importància social i les motivacions que indueixen a la població a utilitzar la medicina no convencional (medicina alternativa, medicina complementària)
21. Descriure que la salut no és només l'absència de la malaltia, sinó també el conjunt de condicions físiques, psíquiques i socials que permeten la màxima plenitud de la persona, perquè aquesta es pugui desenvolupar de manera autònoma.
22. Distingir el concepte paternalista de la relació entre metge i pacient de la tradició hipocràtica i el concepte actual de formes de relació més igualitàries, en el qual el pacient adquireix tot el protagonisme.
23. Ensenyar i comunicar a altres col·lectius professionals els coneixements i les tècniques apreses.
24. Explicar els mecanismes d'acció de l'acupuntura, l'homeopatia, la medicina naturista, la teràpia neural, la osteopatia, i la meditació.
25. Explicar els mecanismes pels quals la malaltia afecta l'estructura i la funció del cos humà
26. Explicar la intervenció multidisciplinària durant el procés assistencial dels pacients.
27. Fer una exposició en públic, oralment i per escrit, de treballs científics i/o informes professionals.
28. Formular hipòtesis i recollir i valorar de manera crítica la informació per a la resolució de problemes seguint el mètode científic.
29. Identificar els aspectes culturals i socials de l'alimentació.
30. Identificar els conceptes i les metodologies adequades per desenvolupar projectes de recerca en medicina.
31. Identificar els processos bàsics de la vida en els diversos nivells d'organització: molecular, cel·lular, tissular, d'òrgan i de l'individu.
32. Informar al pacient si s'empren tractaments no convencionals o simptomàtics corresponents al procés que l'afecta i de la necessitat de no abandonar cap tractament necessari, advertint-lo de manera clara i comprensible del caràcter no convencional ni substitutiu del tractament.
33. Interpretar críticament la literatura mèdica.
34. Interpretar la literatura científica i els resultats dels estudis científics.
35. Mantenir i actualitzar la seva competència professional, prestant una importància especial a l'aprenentatge autònom de nous coneixements i tècniques i a la motivació per la qualitat.
36. Presentar els resultats de forma oral o escrita
37. Reconèixer els estats de salut i malaltia com a construccions socialment determinades que canvien segons les cultures i el curs del temps
38. Reconèixer els estils de vida saludables, en particular els relacionats amb la nutrició.
39. Reconèixer els principis del mètode científic per a l'obtenció de lleis de validesa general.
40. Reconèixer la importància de la formació complementària dels estudiants i professionals sanitaris en medicina no convencional (medicina alternativa, medicina complementària).

41. Reconèixer la importància de la recerca bàsica i la recerca clínica en medicina no convencional (medicina alternativa, medicina complementària).
42. Reconèixer les pròpies limitacions i considerar molt positives les aportacions d'altres companys que ajudin a prendre decisions assistencials per al pacient.
43. Redactar un treball de revisió sobre un tema actual en l'àmbit de la medicina
44. Respectar el punt de vista dels malalts
45. Respectar les conviccions religioses, ideològiques i culturals del pacient, excepte en cas que entrin en conflicte amb la Declaració universal dels drets humans, i evitar que les pròpies conviccions condicionin la capacitat de decisió del pacient.
46. Utilitzar els principis de la medicina basada en la (millor) evidència.
47. Utilitzar els procediments de documentació clínica i epidemiològica
48. Utilitzar les tecnologies de la informació i la comunicació en l'activitat professional.
49. Valorar críticament els estudis científics sobre els mecanismes d'acció i els beneficis i els riscos de la medicina no convencional (medicina alternativa, medicina complementària)
50. Valorar críticament i utilitzar les tecnologies i les fonts d'informació clínica i biomèdica per obtenir, organitzar, interpretar i comunicar informació clínica, científica i sanitària.
51. Valorar la necessitat de la investigació per al progrés de la medicina
52. Valorar les conseqüències sobre el pacient de la diversitat de pràctiques i professions sanitàries.

Continguts

1. INTRODUCCIÓ

Què s'entén per medicina complementària (medicina no convencional, medicina holística, medicina alternativa...).

Antecedents històrics.

Importància social. Motivacions que indueixen a la població a utilitzar la medicina complementària.

Percentatge de la població en països desenvolupats que utilitzen medicina complementària.

Formació universitària en medicina complementària.

Classificació de les medicines complementàries (classificació del 'National Center for Complementary and Alternative Medicine-National Institute of Health' dels EEUU):

- a. Sistemes mèdics no convencionals.
- b. Intervencions ment-cos.
- c. Tractaments basats en la biologia.
- d. Mètodes de manipulació i basats en el cos.
- e. Teràpies energètiques.

Indicacions generals de la medicina complementària: introducció a la medicina integrativa ('integrative medicine').

Efectes indesitjables de la medicina complementària.

Evidència científica de la medicina complementària: investigació bàsica i investigació clínica.

Plantejaments epistemològics emergents per la comprensió de la medicina complementària.

2. SISTEMES MÈDICS NO CONVENCIONALS

2.1. Definició i conceptes generals. Investigació bàsica i investigació clínica.

2.2. Medicina tradicional xinesa-Acupuntura.

2.3. Homeopatia.

2.4. Medicina naturista.

2.6. Teràpia neural.

2.7. Altres sistemes mèdics no convencionals: medicina anroposòfica, Ayurveda, medicinal tradicional oriental (tibetana, japonesa, altres), sistemes tradicionals desenvolupats per cultures natives nord-americanes, d'Amèrica del Sud i Central, aborígens, africanes, altres.

3. INTERVENCIONS MENT-COS

3.1. Definició i conceptes generals. Investigació bàsica i investigació clínica.

3.2. Hipnosi. Programació Neurolingüística (PNL). 'Coaching'.

3.3. Tècniques de meditació, relaxació (visualització, respiració), altres.

3.4. Altres mètodes d'intervenció ment-cos: loga, Tai-txi, altres.

4. TRACTAMENTS BASATS EN LA BIOLOGIA

4.1. Definició i conceptes generals. Investigació bàsica i investigació clínica.

4.2. Teràpies basades en herbes/plantes. Classificació: aromoteràpia, fitoteràpia, flors de Bach, altres.

4.3. Dietes especials i nutrició.

4.4. Teràpies biològica/orgànica/farmacològica.

5. TERÀPIES BASADES EN LA MANIPULACIÓ DEL COS

5.1. Definició i conceptes generals. Investigació bàsica i investigació clínica.

5.2. Massatge terapèutic. Classificació: massatge occidental (massatge suec, reflexologia, drenatge limfàtic, tècnica Alexandre, altres), massatge oriental (shiatsu, tuina, massatge ayurvèdic, altres).

5.3. Teràpies amb les mans. Classificació: quiropràxia i osteopatia.

6. TERÀPIES ENERGÈTIQUES

6.1. Definició i conceptes generals. Investigació bàsica i investigació clínica.

6.2. Camps biològics. Classificació: Qigong, Reiki, tacte terapèutic, altres.

6.3. Teràpies bioelèctriques. Classificació: camps de polsos, camps magnètics, camps de corrent alterna o directa, altres.

Metodologia

Classes magistrals presencials sobre els continguts bàsics de l'assignatura impartides pel professor i amb suport de TIC.

L'assistència a les classes presencials és important en quant a què facilita remarcablement l'estudi posterior del material docent. Durant les classes, a més, s'incentiva la participació i la interacció entre els alumnes i, entre els alumnes i el professor.

Les classes presencials s'organitzen en 5 blocs (detallats a continuació i amb el número d'hores teòriques assignades per cada bloc). El contingut teòric pels 3 primers blocs es descriu a l'apartat "Continguts de l'assignatura":

1. Introducció a la medicina complementària (12 h.).
2. Sistemes mèdics no convencionals i Intervencions ment-cos (5 h.).
3. Tractaments basats en la biologia, Teràpies basades en la manipulació i el cos i Teràpies energètiques (5 h.).
4. Conclusions (1 h.).
5. Taula rodona sobre medicina no convencionals amb professionals sanitaris especialistes en medicina integrativa (3 h.).

Tutories de suport per a la comprensió de la matèria i desenvolupament dels objectius d'aprenentatge marcats, i l'elaboració de treballs.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
Classes magistrals presencials.	26	1,04	
Tipus: Supervisades			
Tutories de suport.	7	0,28	
Tipus: Autònomes			
Estudi individual, consulta de la bibliografia i, lectura comprensiva i realització de treballs.	38	1,52	48

Avaluació

1. L'avaluació de l'assignatura optativa per atorgar la qualificació final a l'alumne consta de 2 parts:

a. Una prova tipus test de coneixements teòrics bàsics.

La prova de coneixements teòrics representa el 60% de la nota final.

Aquesta prova consisteix en un test objectiu d'elecció múltiple (5 opcions amb només una resposta vertadera) en les que e coneixements adquirits al llarg de l'assignatura. Cada pregunta resposa vertaderament sumará 1 punt i cada pregunta resp

No es permetrà l'us d'aparells electrònics com agendes, ordinadors o telèfons mòbils.

b. Treball escrit sobre l'evidència científica de la medicina complementària.

El treball escrit comptarà el 40% de la nota final.

A l'inici del curs, s'acordarà la possibilitat de fer una presentació oral voluntària dels treballs escrits que donaria l'opció a mi

2. La nota final (NF) es calcularà amb la fórmula següent:

$NF = (NB \times 0,6) + (NT \times 0,4)$. NB: nota coneixements teòrics bàsics (sobre 10 punts); NT: nota treball escrit (sobre 10 punts)

És imprescindible superar les 2 parts de l'evaluació amb les següents qualificacions: $NB \geq 5$; $NT \geq 5$.

Activitats d'avaluació

"No avaluable" serà aquell alumne que no es presenti a l'examen test de coneixements teòrics bàsics i no faci entrega del l

4. Procediment de revisió de les proves,

Prova tipus test 60% 2 0,08 1, 3, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 24, 25, 26, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50
Es pot demanar un dia i un temps per a la revisió de la prova de coneixements teòrics bàsics i del treball escrit.

Realització d'un 40% 2 0,08 2, 4, 5, 13, 14, 15, 23, 27, 28, 33, 34, 35, 36, 39, 43, 46, 47, 48, 49, 50
5. Tractament d'eventuals casos particulars, etc. treball escrit.

Es consideraran els casos particulars segons la problemàtica.

Bibliografia

Bibliografia específica, bibliografia de consulta i recursos d'Internet:

Es comenta directament amb els alumnes.